

SAMENVATTING

In opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft onderzoeks- en adviesbureau Breuer&Intraval een onderzoek uitgevoerd naar interventies en middelen die binnen de justitiële keten worden ingezet voor plegers en slachtoffers van kindermishandeling. Het onderzoek heeft drie doelen. Het eerste doel is het verkrijgen van inzicht in de interventies en middelen die binnen de justitieketen kunnen worden ingezet voor plegers en slachtoffers van kindermishandeling, de besluitvorming omtrent de inzet van deze interventies en de frequenties waarmee de interventies worden ingezet. Het tweede doel van het onderzoek is bepalen of het interventiepalet toereikend is voor alle typen plegers en slachtoffers en of er voor alle typen plegers en slachtoffers geschikte interventies en middelen beschikbaar zijn. Het derde doel van het onderzoek is na te gaan in hoeverre het huidige interventiepalet aansluit bij recente wetenschappelijke ontwikkelingen in het onderzoek naar kindermishandeling.

Onderzoeksopzet

Voor dit onderzoek hebben we literatuur bestudeerd, gesprekken gevoerd met sleutelinformanten en interviews gehouden met medewerkers van politie, OM, Raad voor de Kinderbescherming, de Reclasseringsorganisaties, de gecertificeerde instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering en met medewerkers van instellingen buiten de justitiële keten, onder meer Veilig Thuis, Veiligheidshuizen, verslavings- en (forensische) GGZ-instellingen en verschillende expertisecentra. Daarnaast hebben we interviews gehouden met professionals die betrokken zijn bij multidisciplinaire teams (MDA++) en jeugdbeschermingstafels. We hebben vooral gevraagd naar de rol van de justitiepartners binnen de lokale samenwerkingsverbanden gericht op het voorkomen, signaleren en stoppen van kindermishandeling en het beperken van de schadelijke gevolgen van kindermishandeling. In totaal hebben we met 35 personen die daadwerkelijk betrokken zijn bij interventies voor plegers en slachtoffers van kindermishandeling een interview gehouden.

Kenmerken slachtoffers en plegers

Kindermishandeling komt in alle bevolkingsgroepen voor. Er zijn echter wel een aantal kenmerken die de kans op kindermishandeling vergroten. Zo komt kindermishandeling vaker voor in eenoudergezinnen of gezinnen met drie of meer kinderen. Daarnaast verhoogt een zeer laag opleidingsniveau en - vaak daarmee samenhangend - een laag inkomen van de ouders de kans op kindermishandeling binnen het gezin. Kinderen waarvan de ouders zelf zijn mishandeld hebben eveneens een grotere kans om mishandeld te worden. Andere factoren zoals nationaliteit, werkloosheid en sociale context kunnen ook een rol spelen bij de prevalentie van kindermishandeling.

Wat betreft de plegers van kindermishandeling is geslacht het belangrijkste kenmerk van de grootste groep plegers van kindermishandeling. Daarnaast zijn de aanwezigheid van agressieproblemen, seksueel grensoverschrijdend, een licht verstandelijke beperking, psychische problematiek en middelengebruik voorspellers van kindermishandeling.

Binnen de sociale neurowetenschappen is steeds meer kennis over de neurobiologische eigenschappen van zowel slachtoffers als plegers van kindermishandeling. De ontwikkelingen binnen dit wetenschappelijke gebied gaan zeer snel en kunnen worden gebruikt om de gedragsinterventies voor daders en slachtoffers van kindermishandeling te verbeteren.

Bestaande interventies

De bestaande interventies die kunnen worden ingezet bij kindermishandeling zijn onder te verdelen in vier categorieën: strafrechtelijke, bestuursrechtelijke, civielrechtelijke en vrijwillige interventies. Strafrechtelijke en civielrechtelijke interventies zijn justitiële interventies. Bestuursrechtelijke interventies (onder andere het huisverbod) worden door bestuursorganen opgelegd, bijvoorbeeld door de burgemeester. Het huisverbod is de meest toegepaste bestuursrechtelijke interventies, waarbij de uitvoering (interventie) in de praktijk meestal in handen van de politie ligt. Deze interventie is vooral gericht op huiselijk geweld, maar vaak zijn hierbij ook kinderen betrokken.

Onder de strafrechtelijke interventies vallen vrijheidsstraffen, gedragsmaatregelen en bijzondere voorwaarden, maar tevens de gedragsinterventies die binnen een forensische kliniek of door de Reclassering worden toegepast op geweldplegers waaronder ook plegers van kindermishandeling.

De civielrechtelijke interventies zijn in het kader van de kindbescherming gericht op de bescherming van slachtoffers van kindermishandeling. Hier vallen interventies zoals een ondertoezichtstelling en een voogdijmaatregel onder. Tot slot kunnen vrijwillige interventies worden ingezet worden. Deze interventies vallen echter buiten het justitiële kader en daarmee buiten het bereik van dit onderzoek.

Multidisciplinaire samenwerking

Kindermishandeling is een complex probleem. Het is een misdrijf, maar tegelijkertijd vaak tevens een opvoedingsprobleem, een gezinsprobleem, een ontwikkelingsprobleem, een gezondheidsprobleem en een maatschappelijk probleem. Vanwege de complexiteit van kindermishandeling zijn vaak diverse disciplines betrokken bij de aanpak ervan. Deze professionals richten zich vaak nog op een deelprobleem dat wanneer dit onvoldoende in samenhang met de oorzaken van het geweld, de verwaarlozing of het misbruik van het kind wordt aangepakt, de kindermishandeling niet altijd weet te stoppen.

Om de kindermishandeling terug te dringen is een gezamenlijke visie en aanpak nodig gericht op het stoppen van het geweld, het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van herhaling. In de afgelopen jaren zien we dat er in een groot aantal regio's in het land lokale en regionale samenwerkingsverbanden zijn ontstaan. Twee van deze nieuwe samenwerkingsvormen, de multidisciplinaire teams (MDA++'s) en de jeugdbeschermingstafels, zijn in het rapport uitgebreider beschreven waarbij we vooral ingaan op de rol van politie en justitie hierin.